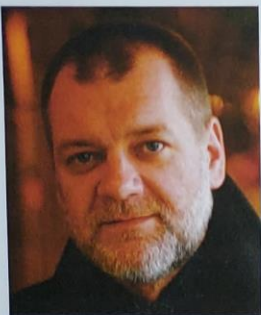


# Bahajai tiki vieną Dievą, mokslo ir religijos vienove



Bahajai pripažįsta religijų vienovę, skatina vienos kalbos vartojimą, vieną ekonomiką. Draudžia asketizmą, vienuolystę, prietarus, pripažįsta Krišną, Budą, Mahometą, Jėzų Kristų ir kitus pranašus, tiki bendru žmonijos susitarimu. Apie Lietuvoje itin retą bahajų tikėjimą kalbamės su bahajumi 58-erių VAIDOTU MATUČIU.

Tekstas - Darius Seleno

**Kada klausėte savęs, kad žmogus nėra tik kūnas? Ar kažkas staiga įvyko, išgyvenote skaudžią patirtį?** Viskas vyko pamažu. Nebuvo staiga it perkūnas danguje. O tais dalykais domėjausi pakankamai seniai, dar nuo mokyklos laikų. Stebėjau gyvenimą, analizavau, kas vyksta aplink, supratau, kad viskas nėra taip paprasta, kaip kiti nori manyti.

Turbūt lėmė žmogiškos savybės – smalsumas, noras suprasti. Kodėl kiti nesidomi? Galbūt įtakos turi tinginystė, nors sako, kad tai – progreso variklis. Ir noras išvengti gilesnių klausimų, išsisukti, supaprastinti. Dvi priešingybės.

**Jūs buvote krikščionis? Oficialiai esu krikščionys, bet krikščionis niekada nebuvo.**

**Kaip bahajų tikėjimas atėjo į jūsų pasaulėžiūrą? Ar meilė iš pirmo pažinimo?** Nuoseklus studijavimo procesas. Pradžioje buvo studijuotas krišnaizmas, paskui – budizmas, krikščionių ir

kitų raštų studijavimas. Prieš dešimtmetį atradau bahajų tikėjimą.

**Kas buvo tas taškas, jei sustojote dešimčiai metų?** Žmonės stengiasi mokytis, suprasti. Man patinka žodis „mokymas“. Ne religija, o mokymas, nes religija – iškreipta sistema. Tad vadinu ne religijomis, o budistų, krikščionių, bahajų mokymais. Prie bahajų mokymo, prie dabarties, kaip minėjau, priėjau pamažu. Žingsnis po žingsnio.

**Ar etiška sakyti, kad šis, būtent bahajų, kursas aukštesnis? Bahajų mokymas skirtas šiems laikams. Bet jis neatmeta kitų mokymų, kurie buvo prieš tai.**

**Jaunesnis mokymas nereiškia, kad išmintingesnis už kitus ar teisingesnis? Ką reiškia jaunas? Jei jis nuosekliai sujungia kitus, buvusius, kodėl negali būti išmintingiausias ir teisingiausias? Jei atmetų kitus mokymus ir primestų tik savo tiesas, galima vadovautis ir jūsų logika.** Jaunesnis ar senesnis irgi netinka. Jei mokymas pripažįsta buvusius, jis nėra jaunesnis, tik papildu juos.

**Filosofuoti galime iki begalybės. Gal Dievas, Kūrėjas davė šaltinį, pradžią, tobulą mokymą, o su laiku žmonės pamažu ėmė jį teršti, kurdami religijas. Galvojame, kad tobuliname,**

**bet gal iškrypstame iš kelio, nuo pradžių pradžios, nuo šaltinio ir einame ne tuo keliu? Kiek pradinis šaltinis yra ar buvo tobulas, kol jo neiškraipė žmonių traktavimas. Mokymasis – tai natūralus pažangos kelias.**

**Kodėl pas bahajus nėra dvasininkų, žynių, šventikų ir net draudžiama vienuolystė? Vienas kertinių principų – savarankiškas tiesos ieškojimas. Antras kertinis principas – pasitarimo. Reikia išsakyti savo mintis, išklausti kitų ir tuomet padaryti išvadas.**

**Bet bahajai turi raštus, ar jie baigtiniai, tarsi neginčijama tiesa? Bahajai savarankiškai ieško tiesos, savarankiškai sprendžia. O ką reiškia ginčytis? Pasitarime negali būti ginčų. Galime tik išsakyti savo ir išklausti kitų nuomonę.**

**Raštus galite papildyti? Ar jie buvo laiko tėkmėje pakeisti? Sistemoje papildymo galimybė yra, bet savarankiškai vienas bahajus to daryti negali. Pradiniai raštai ir lieka pradiniais.**

**Ką reiškia bahajas? „Ba“ iš senosios egiptiečių kalbos – siela. Žodis senoje europinėje erdvėje buvo gyvas, paaiškindavo save, veiksmą. Ir jei kalbame nesuprasdami žodžių prasmės, kaip manoma, merdime. „Baha“ iš arabų kalbos yra šlovė. Tiesa, Dievo sąvoką reikia vartoti atsargiai, nes įvairiose kalbose ji skamba skirtingai, nors reiškia tą patį. Bet dėl skambėjimo skirtumų galime ir susižeisti. Ir dėl skirtingų skambesčių yra įvykę net karų.**

**Kai kurie sako, kad bahajų tikėjimas, mokymas – vienas išoriškai gražiausių, prabangiausių. Toks vertinimas, ko gero, kyla iš pačių bahajų mokymų principų, kuriuos žmonės priima ne suprasdami, intuityviai.**

**Bahajai nevartoja alkoholio ir kvaišalų, kurie prilyginami narkotikams? Ne, nebent tai skiriama gydymo tikslams. Tai sprendžia gydytojas. Bahajai savigyda neužiima.**

**Senovės lietuviai, senovinė Europos erdvė, turėjo ir turi savo vestuvių apeigas, vaišnavai, budistai, krikščionys – savo. Kokios bahajų vestuvių apeigos? Šiokių tokių skirtumų yra. Bet mes jau kalbame ne apie mokymą, o papročius. Bahajai rekomenduoja per vestuvių puotą nevertoti alkoholio. Kitos tradicijos neatmetamos, taip pat lieka jaunųjų priesaika. Vestuvių apeigų mintis ta pati. Suprasti ne tik vienas kitą, bet ir šeimos vaidmenį visuomenėje, kas kituose mokymuose bei tradicijose mažiau akcentuojama. Bahajams, kaip ir daugumoje mokymų, svarbu ir dvasinė, ir socialinė dalis bei jų darna. Daugiau vestuvių tradicijas veikia kultūros, kuriose egzistuoja bahajų bendruomenė.**

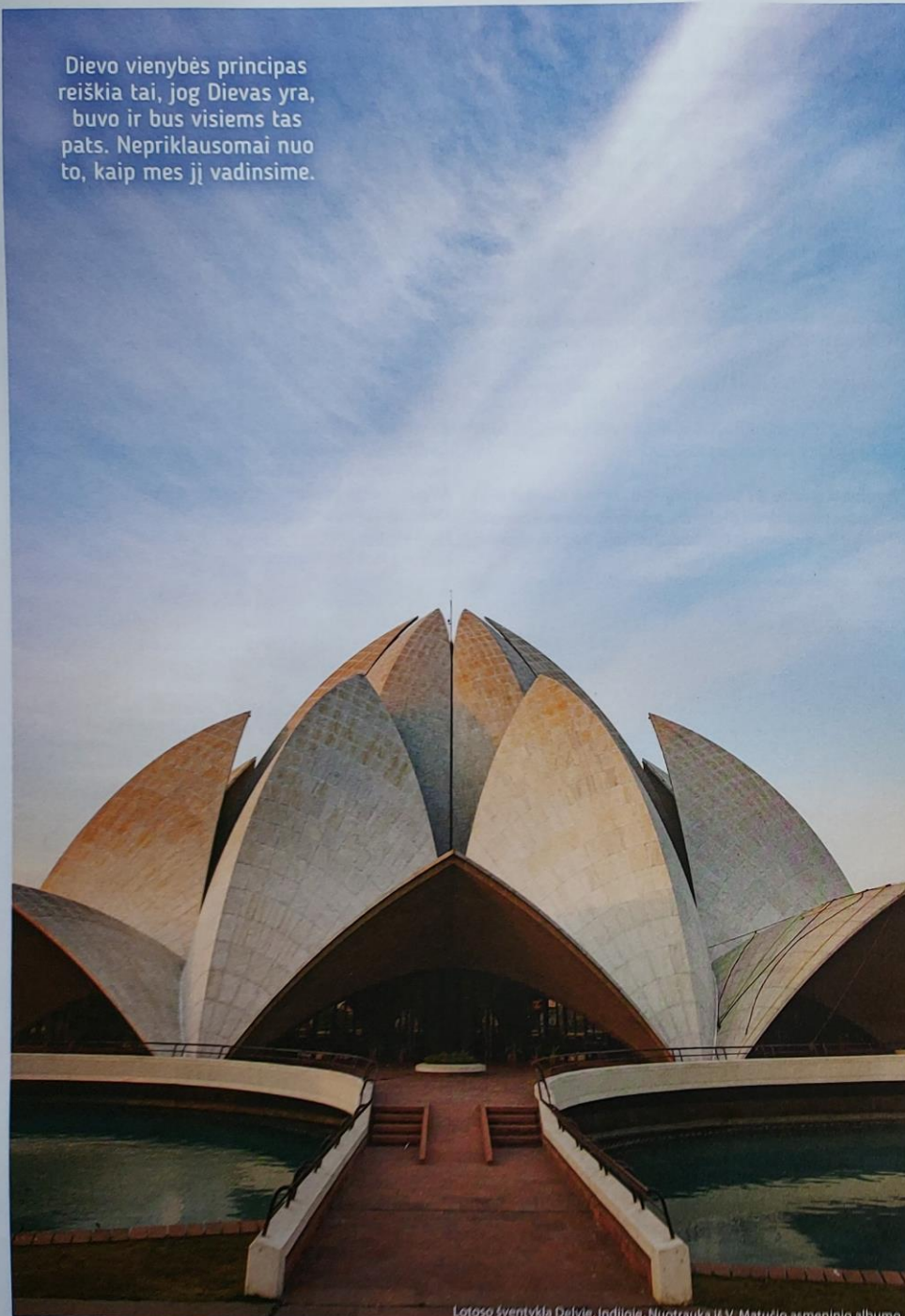
**Ką atsakytumėte tiems, kurie saktų, kad tai dar viena religija, mokymas, skirtas skaldyti, manipuluoti ir valdyti žmones? Viskas sueina į vieną – pinigų, turtų kaupimą piramidės viršūnėlei. Tokiems žmonėms sakau – taip, nes daugumos žmonių religijos supratimas dabar toks ir yra. Bahajų tikėjimas nėra religija, tai mokymas – sėkla. Jei susidomi žmogus, tęsiame pokalbį, jei ne – nėra prasmės aiškinti.**

**Bet dar nuo Egipto laikų naudojamas piramidės principas? Esantys apačioje išlaiko piramidę, pinigai, valdžia visą laiką viršuje? Pas jus privaloma bendruomenei atiduoti 19 proc. savo nebūtinųjų išlaidų. Viena svarbiausių ▶**



Bahajų šventyklos sodai Haifoje, Izraelyje.

Dievo vienybės principas reiškia tai, jog Dievas yra, buvo ir bus visiems tas pats. Nepriklausomai nuo to, kaip mes jį vadinsime.



Lotoso šventykla Delyje, Indijoje. Nuotrauka iš V. Matučio asmeninio albumo.



Bahajų maldos namai turi devynis įėjimus ir išėjimus. Devynetas simbolizuoja visų mokymų (tikėjimo) vienovę. Nuotraukoje – Lotoso šventykla (Delyje, Indijoje) iš viršaus.

nuostatų bahajai yra bendruomenei paaukoti 19 proc. nuo savo nebūtinųjų išlaidų. Aukojimas fondams yra savanoriškas veiksmas. Kiekvienam asmeniui paliekama galimybė nuspręsti, atžvelgiant į tai, kaip jis ar ji supranta su tuo susijusius principus, kiek jis gali prisidėti.

**Beje, kodėl būtent 19? Ne 20, 30 ar 10? Neatsitiktinė numerologija?** Galime kalbėti ir apie numerologiją. Vienas iš skaičių, kuris žymi kiekybės perėjimą į kokybę. Skaičius devyni šiuo požiūriu yra pirminis, 19 – antrinis. Finansai nėra pirminis skaičius, tam parinktas skaičius 19. Bet oficialaus paaiškinimo, kodėl būtent toks procentas, nėra arba aš jo nežinau.

**Vis dėlto bahajai, kaip ir visos senosios religijos, organizacijos, ordinarai, taip pat skiria daug dėmesio ženklams? Juolab jūsų ženklai yra ir devynkampė, penkiakampė žvaigždė.** Lazdos neperlenkiame, bet ženklai egzistuoja. Žmonės tuo domisi, kartais, kaip jūs dabar, per daug sureikšmina. Pagrindiniai ženklai nėra atsitiktiniai. Devyni simbolizuoja perėjimą iš kiekybės į kokybę, naują kokybės etapą.

**Beje, penkiakampė žvaigždė siejama ir ne su itin šviesiomis organizacijomis, sistemomis – sovietų ženklai, masonų, daugelio karinių struktūrų, valstybių ženklai. Tai ir senovės egiptiečių kultų ženklas. Kiek žmogus žino istorijos? Jei tik šimtą metų – taip. Jei tūkstantį – nei masonų, nei sovietų nebuvo, o penkiakampė žvaigždė jau buvo.**

Visų prietarų (religinių, rasinių, tautinių ar klasinių) atsisakymas veda prie sąmoningo skirtumų supratimo. Tai suteikia galimybes bendradarbiauti ir vienytis.

**Iš bahajų šventyklų yra devyni išėjimai ir įėjimai?** Maldos namai turi devynis įėjimus ir išėjimus. Taip, devynetas turi savo simboliką, bet per daug to nesureikšminame. Tai simbolizuoja visų mokymų (tikėjimų) vienovę.

**Vienas jūsų tikslų, kad būtų viena religija, viena kalba ir vienodi pinigai.** Viena kalba padėtų vienas kitą suprasti lengviau, tad vienos kalbos siekis žmonijai yra ir išliks. Gana natūralu ir prie to priešime. Jei jau transportas mums leidžia tą pačią dieną atsidurti kitame pasaulio gale, mums reikia susikalbėti ir eiti prie vienos kalbos. Toks poreikis auga. Turime vieną ekonomiką. O kas yra pinigai? Sutartinė mainų priemonė. Ji gali būti įvairi ir kisti. Keičiasi susitarimai, keičiasi ir pinigai. Viena valiuta nebūtina, bet viena ekonomika – taip. Bet pasauliniai finansai tai padarė ir be mūsų.

**O kokia kalba? Nauja? Ar lietuvių, nors ir patyrusi keitimą, bet viena seniausių, kuri yra dar valstybinė kalba. Teigiama, kad Europos erdvėje, bent jau didžiojoje dalyje nuo dabartinės Juodosios iki Baltijos ▶**



Bahajų šventykla Lagenhaine, Vokietijoje. Nuotrauka iš V. Matučio asmeninio albumo.

jūros, buvo kalbama viena kalba, skyrėsi tik tarmės. Tad tai galbūt būtų lietuvių, ypač senoji kalba, kuri gyva, turtinga, žodis buvo gyvas, save paaiškino ir, anot kai kurių, būtent iš mūsų senosios kalbos kilo sanskritas? Nebūtina.

**Ar tai įmanoma pasiekti be prievartos, darniu, pasirinkimo būdu?** Pasaulinė finansų sistema atrodo fantastika, bet dabar yra. Kreditinge kortele galime atsiskaityti bet kur. Ateis laikas, bus ir viena kalba. Kada? Sunku atsakyti.

**Kodėl bahajų centras įkurtas Izraelyje, Haifoje, nors tikėjimas kilo Persijoje, dabartiniame Irane?** Sunku pasakyti net istorikams. Ten buvo pastatyta pirmoji šventykla, ten paskutinė mokytojo gyvenimo vieta.

**Kiek Lietuvoje gyvena bahajų?** Labai nedaug – apie trisdešimt žmonių.

**Sudomino dar vienas bahajų noras. Privalomas visuotinis švietimas. Kodėl privalomas?** Jei žmogus laimingas gyvena kaime, gamtoje, puoselėja žmogiškąsias vertybes, kodėl jis privalo? Žmogus yra sociali būtybė, todėl privalo mokėti rašyti, išdėstyti mintis raštu ir skaityti. Jis privalo mokėti elgtis kolektyve.

**Įdomu, ar po privalomo švietimo žmogus tampa laimingesnis?** Laimės supratimas gali keistis.

**Dar vienas bahajų principas – visų rūšių prietarų atsisakymas.** Prietariai yra tabu, kurie turi būti neliečiami. Kad ir prietaras dėl juodos katės. Tokių nusistatymų turime atsisia-

kyti. Jei gyvuliukas eina gatve, tegul eina, nesvarbu, juodas ar baltas.

**O kodėl draudžiami prietariai? Tai – kiekvieno asmeninis pasirinkimas.** Visų prietarų (religinių, rasinių, tautinių ar klasišinių) atsisakymas veda prie sąmoningo skirtumų supratimo. Tai suteikia galimybes bendradarbiauti ir vienyti.

**Gal tas suvienodinimas – kelias į robotizmą, vergystę ir primena prieštarai vertinamą naują pasaulio tvarą?** Juk tuo ir žavus, kad galime rinktis, turime skirtingas kultūras, pasaulėžiūras? Nemanau, kad kelias į tai. Pasitarimo principas palaiko įvairovę. Net pats pasitarimo principas tai skatina. Jei žmonės išmoka tinkamai pasitarti, kaip tik atsiranda įvairovė. Ir šie mokymai neskatina kultūrų išnykimo, netgi skatina jas išsaugoti.

Kodėl Indijos gyventojams reikalingi aštrūs prieskoniai? Jų organizmui reikia mažinti bakterijų kiekį. O kodėl Šiaurės gyventojams delikatesas – pūdyta žuvis? Jiems trūksta bakterijų, nes visos įšalusios. Mums reikia suprasti skirtumus.

**Kokią įtaką bahajų tikėjime užima gamta? Mūsų tikrovei daugiau įtakos turi Saulė, Mėnulis nei Jėzus, Mahometas, Krišna ar Buda, kuriuos pašalinę iš pasaulėžiūros ir toliau gyventume, o jei išnyktų Saulė, Mėnulis, kiek gyventume?** Kas yra Gamta? Visa mus supanti aplinka. Ir bet kurios komponentės pašalinimas darytų kitoms įtaką. Gamta yra visas, kompleksas, kuris mus supa. Ir vieno komponento sureikšminimas negali duoti teigiamo rezultato.

Jei kalbame apie vartotojišką visuomenę, nereiškia, kad dvasinis tobulėjimas neveda gamtos link. Mes vis daugiau išmokstame gamtą pritaikyti savo poreikiams. Bet nereiškia,

kad jai kenkiame. Kenkia per didelį vartojimą, lazdos perlenkimas.

**Paašikinkite vieną pagrindinių bahajų principų – Dievo vienybę.** Pats terminas „Dievas“ jau reikalauja atskiro jo supratimo aptarimo ir nagrinėjimo. Trumpai būtų galima sakyti, kad Dievo vienybės principas reiškia tai, jog Dievas yra, buvo ir bus visiems tas pats. Nepriklausomai nuo to, kaip mes jį vadinsime. Jei žmogus Dievą supranta kaip dieduką ant debesies, tuomet jis yra vienas visiems...

**Jūs dieduko Dievo netikite? Kuo tikite? Beje, tikėjimas – tikėjimas, kaip kadaise mąstėme.** Geras traktavimas... Reikėtų aptarti, kuo skiriasi „tikiu“ ir „žinau“. Žinojimas yra tai, kad galiau pasitikrinti, kai nėra žinojimo, lieka tik tikėjimas.

**Ką žinote?** Žinau, kad ant debesies Dievo tikrai nėra, nes kažkas būtų užkliuvęs.

**O ką bahajai įvardija kaip Dievą?** Visumą, viską, kas mus supa. Kūrėją, Gamtą. Dievas – standartinis terminas. Verčiau iš vienos kalbos į kitą keičiasi terminas, bet esmė nesikeičia.

**Paskutinis klausimas. Jūs gyvenime sau atsakėte, kas aš esu?** Sau atsakiau. Esu visumos dalis.

## APIE BAHAJŲ TIKĖJIMĄ

- Bahajų tikėjimas yra nepriklausoma pasaulinė religija, pagrįsta amžiniais dvasiniais principais, būdingais pasaulinėms religijoms ir dar kartą apreišktais Bahu'Allah (1817–1892). Tai nėra jokios kitos religijos atšaka.
- Lietuvoje bahajų bendruomenės Vilniuje, Ukmergėje ir Klaipėdoje (Kaune, Palangoje gyvena pavieniai tikintieji) vadovauja renkamos institucijos, į kurias kasmet demokratiškai būdu išrenkami devyni vietiniai bahajai. Taip kasmet išrenkami devyni žmonės ir į Nacionalinę dvasinę asamblėją.
- Aukščiausias bahajų valdymo organas – Visuotiniai Teisingumo rūmai, kuriame yra devyni, kas penkerius metus renkami nariai. Žemiau – nacionalinė asamblėja, dar žemiau – vietinė, kurios taip pat turi po devynis narius.
- 1844 m. gegužės 23 d. Siyyidas Ali-Mohamedas, 25 metų amžiaus pirklys Persijoje, Širaze, pasiskelbia esąs Dievo siųstas parengti žmonijai naujam amžiui ir greitam kito Pasiuotinio pasirodymui, kuris bus net didingesnis už jį. Jis pasivadina Babu (arab. vartai).
- 1844–1850 m. religiniai Babo mokymai plito, o tų laikų dvasininkai ir vyriausybė laikė juos erezija. Babą įkalino, jo pasekėjai, vadinami babais, žuvo.
- 1850 m. liepos 9 d. Babui įvykdoma egzekucija Tabrizo mieste. Bahajai pripažįsta, kad Babas yra nepriklausomas Dievo pasiuntinys ir Baha'Allah (arab. Dievo šlovė) Bahajų religijos įkūrėjo pirmtakas.
- Baha'Allah gimė Teherane 1817 m. lapkričio 12 d., kilmingoje šeimoje, kilusioje iš imperinės Persijos Sasaninų dinastijos. Atsisakė turty ir privilegijų, kad galėtų siekti humanitarinių tikslų. Baha'Allah priėmė babių religiją ir tapo vienu pagrindinių Babo mokinių.
- Bahajų tikėjime vyrauja lyčių lygybė, nėra dvasininkų. Kiekvienas įvairių religijų pranašas – Krišna, Buda, Mahometas

ir Jėzus pagal bahajų tikėjimą yra tam tikru metu gyvenęs Dievo apsireiškimas, kurio mokymai yra priimtini.

- Bahajai neverta alkoholio. Vadinamojo „dvasinio maisto“ semiasi iš religinių raštų skaitymo.
- Aukščiausias Bahajų tikslas – žmonijos vienybė ir pasaulinė federacija su savo valiuta, kalba ir taikiu sugyvenimu.
- Pasaulinis bahajų centras yra Izraelyje, Haifoje, Lietuvoje nacionalinis bahajų centras yra Vilniuje.
- Vienas iš bahajų ženklų – devyniakampė žvaigždė. Skaičius devyni yra svarbus bahajų tikėjime, nes simbolizuoja tobulumą ir didžiausius žmonijos pranašumus. Bahajų maldos namai turi devynis įėjimus. Architektūra derinama prie vietos kultūros. Įprastai maldos namai statomi ten, kur didžiausias tikinčiųjų augimas.
- Vienas bahajų principų – lyčių lygybė. Anot bahajų mokymų, Dievo akyse moteris ir vyras yra dvasiniai kūriniai ir dėl to visada lygūs. Bahajų tikėjime santuoka sudaroma paprastų apeigų metu – dviejų liudininkų akivaizdoje besituokiantieji ištaria santuokos priesaiką: „Mes visi iš tiesų paklustame Dievo valiai.“ Jei tuokiasi dviejų skirtingų religijų atstovai, dėmesys turėtų būti skirtas abiejų tikėjimų santuokos apeigoms, tik jos turi įvykti tą pačią dieną.
- Bahajai neverta alkoholio ir to, kas laikoma narkotinėmis medžiagomis. Tačiau tam tikrų medžiagų pritaikymas galimas, jeigu naudojimo paskirtis – medicininė. Bahajai tiki Dievą ir priima pasaulinę mokslo pažangą bei atradimus, todėl mano, kad malda mokslu pagrįstame gydyme gali būti svarbus komponentas, nes tada tarp mokslo ir religijos įsilyvauja harmonija.
- Bahajų tikėjime vengiama tradicijų ir tikriausiai pats svarbiausias jo principas – laisvas ir nepriklausomas tiesos ieškojimas. Pasak Baha'Allah, tai sumažina klaidingos įtakos ir prietarų atsiradimo pavojų. Bahajai bendradarbiauja su JTO, dalyvauja tarptautinėse konferencijose.
- Bahajų tikėjime yra numatoma vizija ateities pasauliui – pasaulinė federacija. Pagal ją pasaulis bus bendra kalba, bendra valiuta, Rytai ir Vakarai susijungs, visi žemės ištekliai bus naudojami prasingiems tikslams, o ne politiniams ar ekonominiams sumetimams, pasaulis gyvens taikoje. Ši vizija taps tikrove, „kai žmogus atsisakys prietarų, neigiamų nuostatų tautybės ar rasės atžilviui ir pradės šviestis iš Šventųjų Raštų“.
- Vienas svarbiausių įstatymų bahajai yra bendruomenei sumokėti 19 proc. nuo savo nebūtinųjų išlaidų.
- Dažniausiai nurodomi trys pagrindiniai bahajų mokymo principai: Dievo vienybė, religijos vienybė ir žmonijos vienybė.
- Kiti principai: vyrų ir moterų lygių teisių užtikrinimas visų rūšių prietarų atsisakymas pasaulinės taikos siekimas visuotinis privalomas švietimas harmonija tarp religijos ir mokslo nepriklausomas tiesos ieškojimas pagalbines pasaulines kalbas įvedimas turto ir skurdo kraštutinumų panaikinimas šalies įstatymų gerbimas ir jų laikymasis.
- Bahajams draudžiama kariauti šventuosius karus; draudžiamas asketizmas ir vienuolystė; draudžiama išpažinti nuodėmes; vartoti alkoholį; deginti knygas; pamokslauti. ■